

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

İki Ayda Bir Yayınlanır.

Yıl 2 / Sayı 6 / Ocak 2008

Yönetimden

Bülteni çıkaramayalı üç yılı geçti. Nedeni ne olursa olsun bülteni çıkaramamak büyük eksiklikti. Kuruca ve üyelerimizle iletişim kopukluğu yaşanmış oldu. Umarız bundan sonra kesintiye uğramaz.

Bu yıllarda da Safet Arıkan, Hasan-Âli Yücel, İ. Hakkı Tonguç, Mustafa Necati, Ferit Oğuz, Bayır Mustafa Ekmekçi ölüm yıldönümlerinde anılmış, 17 Nisan'lar geniş programlarla kutlanmıştır. Burs verilmeye devam edilmiş, burs alan öğrencilerle ayda bir seminer toplantıları yapılmıştır. 2005-2006 döneminde on beş günde bir köy enstitüleri üzerine geliştirme amaçlı seminer çalışması yapılmıştır. Güncel konularda aylık toplantılar yapılmaya devam edilmiştir.

Bu üç yılda yayın alanında boş durulmadı. Dr. Niyazi Altunya'nın hazırladığı 'Köy Enstitüsü Programla-

rı; Mustafa Aydoğan'ın hazırladığı 'Vakfımızın On Yılı' ile 'Tonguç'a Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları; İlhan Alkan'ın hazırladığı 'Köy Enstitüleri Dergisi I-VIII (tıpkı basım); Mustafa Aydoğan ile Niyazi Altunya'nın hazırladığı 'Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar'; Şerif Tekben'in 'Canlandırılacak Köy Yolunda' kitapları çıkarıldı. Vakfımızın ilk kitabı olan 'Köy Enstitüleri Amaçlar, İlkeler, Uygulamalar' kitabının 3. basımı yapıldı. Bu kitaplardan dördünün basım giderlerini enstitü ilkelerine bağlı dostlar karşıladı.

Bir Vakıf merkezi olacak taşınmaz alımı için imece başlatıldı. Sayın Asiye Eliçin imeceye büyük katkı verdi. Alım gerçekleşti. Artık taşınmaktan kurtulduk. Merkezin açılışı 250-300 dostun katılımıyla 27 Ekim 2007 tarihinde yapıldı.

Her Sayıda Bir Enstitü: Hasanoğlan Köy Enstitüsü

■ Ali Kınacı

17 Nisan 1940'ta yasası çıkınca o yıl 10 enstitü daha kurulmaya başlanır. Önce köy öğretmen okulu olarak çalışmakta olan dört tanesi de enstitü adını alır. Plan 24 enstitü kurmaktır. 1941 yılında 15. enstitünün Ankara'da kurulması kararlaştırılır. Hasanoğlan için sadece enstitü olması dışında başka düşüncelerin olduğu da anlaşılmaktadır.

Tonguç'un başkanlığında beş kişilik bir heyet yer olarak Hasanoğlan'ı uygun görür. Hasanoğlan, Ankara, Kayseri demir ve kara yollarının üzerindedir.

Enstitü için 600 dönümlük arazi kamulaştırılır. Mimarlar arasında açılan yerleşim proje yarışmasını yüksek mimar Kemal Ahmet Aru, Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı üçlüsü kazanır.

Savaşın Trakya sınırımıza dayanması sonucu önlem olarak Keçiçepe Köy Enstitüsü öğrencileri Hasanoğlan'a taşınmış, onların ve başka enstitülerden gelen ekiplerin de hazır bulunduğu törenle enstitünün temeli 10 Temmuz 1941'de atılmıştır. 1941'de 22 bina yapıp bitirildi.

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'ne Ankara, Çankırı, Kırşehir köylerinden öğrenci alınmaktadır, yani bölgesi bu illerdir. 1954 yılında adı değiştirilinceye kadar 56'sı kız olmak üzere 678 öğretmen mezun vermiştir.

Enstitü 17 Nisan 1944'te devlet protokolu listesi-

ne alınmıştır. Böylece ülkemize gelen Dünya ülkeleri yetkilileri Anıtkabir gibi Hasanoğlan'da ziyarete başlamışlardır. Enstitü yıllarından kalan 24 bin ciltlik kitaplık günümüzde de kullanılmaktadır.

Korumaya alınan birkaç bina vardır. 1940'larda yapılan binaların çoğu yıkılmış, kalanlar bakımsız haldedir. Bugün aynı yerleşkede yatılı Anadolu Öğretmen Lisesi ve gündüzlü düz lise öğrenim görmektedir. Ama bunlar daha çok sonradan yapılan iki büyük binayı kullanılmaktadır. Onarılan açık hava tiyatrosu sık kullanılmayı beklemektedir. 10 Ocak 1944'te enstitünün sağlık kolu açıldı. 1950-51 sonunda da kapatıldı. 774 öğrenci sağlık memuru olarak diploma aldı.

Hasanoğlan Köy Enstitüsü bünyesinde bir de Tâlim Terbiye Kurulu'nun 19 Ekim 1942 günlü kararı ile kurs şeklinde ama sonra 24 Temmuz 1943 günlü kararı ile yüksek okul olarak Yüksek Köy Enstitüsü açılmıştır. Yüksek Köy Enstitüsü'nün bir görevi köy enstitülerine öğretmen, köy okulları için denetim elemanı yetiştirmektir. 27 Kasım 1947'de kapatılıncaya kadar 18'i kız, 195'i erkek 213 mezun vermiştir.

Yüksek Köy Enstitüsü'nün görev alanı bütün Türkiye idi. Enstitüler arası eşgüdümü sağlardı. Çıkardığı 16.000 tirajlı Köy Enstitüleri Dergisi buna yardım edirdi. Yüksek Köy Enstitüsü öğrencileri tarafından yapılan yüksek kısım binası korumaya alınmış, onarılmış olarak kullanılmaktadır.

Köy Enstitülerine Yaklaşım

■ Ceyhan Atif Kansu

Halkın yönetime Katılması

Köy Enstitüleri niçin kuruldu, Köy Eğitim Sistemi'nin amacı neydi sorusuna verilecek kısa yanıtlardan biri de 'Geniş kitlenin, o zaman köyde yaşayanların, yönetime katılabilmesinin yollarının açılabilmesi idi' diyebiliriz. Bu ilke bugün de geçerliliğini korumaktadır. İlköğretim mezunu olmayanlar çöpçü bile yapılmamaktadır. Lise mezunları genelde karar verme konumundaki görevlere gelememektedirler. Kaymakam olamazlar, vali olamazlar. Sadece milletvekili olabilmek için bir ayrıcalık vardır. Milletvekilleri birçok bakımlardan kendilerini farklı gördüklerinden o ayrıcalığı çok görmemek gerekiyor. Öyleyse yetkili olabilmek, karar verecek konuma gelebilmek için yükseköğrenim görmek neredeyse zorunlu gibi.

Köy Enstitülerinin açıldığı yıllarda 40 bin köyden 35 bininde ilkokul bile yoktu. Köylerde okul çağındaki nüfusun ancak % 25'i çoğu üç sınıflı okullara gidebiliyordu. Yani köylerde yaşayanların yönetime ortak olma olanakları yoktu. Bunların yönetime katılabilmesinin yolları kapalıydı. İlkokul, ortaokul, lise ve yüksek okullara gidemeyince yükselme yolu açık denebilir miydi? Belki çok az sayıdaki paralı bey, ağa çocuğuna bu yükselme yolları açıktı. Onlar da yetkili olunca zaten sömürdükleri köylü yararına etkinliğe yanaşmazlardı.

Köy Enstitüleri Sistemi büyük kitleye, halka bu yolu açma girişimidir. Köy Enstitüleri Yasası'nın Mecliste kabul edildiği 17 Nisan 1940 tarihinde 1955-56 öğretim yılına kadar ülkemizde okulsuz köy, öğretmensiz okul kalmaması kararı alınmıştı. Her yıl 3.000 köye okul açılması planlanmıştı. Köylerin hepsine okul açılmasını beklemeden, yasası bile çıkmadan, 1937 yılında 'köy öğretmen okulu' adı altında ortaokul ve lise düzeyinde öğretim uygulayacak kurumlar açıldı. Bunlar Köy Enstitülerinin deneme okullarıydı. Köy Enstitüleri Yasası ile adları Köy Enstitüsü oldu. Böylece 1940'tan sonra her yıl 3.000 köy çocuğunun Köy Enstitüleri yoluyla ortaöğretime geçme yolu açılmış oldu.

Köy enstitüleri ilk mezunlarını 1942 yılında verdi ve aynı yıl köy enstitülerinin yükseköğrenim kurumu olan Yüksek Köy Enstitüsü açıldı. Günümüzün fakülteleri düzeyinde öğrenim görülecekti. Yüksek Köy Enstitüsü de köy enstitüleri gibi parasız yatılıydı. Böylece köy çocuklarının yükseköğrenim yolu, dolayısıyla yönetime daha kolay katılma yolu açılmış oluyordu. Paralı olmayışla bu sağlanabilmişti. Peki daha önce köy çocukları için bu yollar hiç açık değil miydi? Kağıt üzerinde açıktı ama olanaklı değildi. Fakir köylü çocuğu kasabaya kente gidip de nasıl okuyacaktı? Ama ne hikmetse köy çocukları için açılmış olan bu yollar kimilerini korkuttu, yollar kapatılmıyordu. Kapatılma süreci 1946 yılında yapılan milletvekilleri seçiminden sonra kurulan hükümetle kapatıldı. İlk hedef

Yüksek Köy Enstitüsü'nü kapatmaktı. Buradan çıkanların yönetime katılmaları daha kolaydı. Burada okuyanlar da, mezunları da ne anlama geliyorsa tehlikeli olmaya başlamıştı. Topu topu 200'den biraz fazla kişi idiler. Çok beklenmedi. Önce yönetmeliği değiştirildi, bu yetmedi temelli kapatıldı. (1947)

Sistemin kurumları birer birer kapatıldı. Sadece kurumlar kapatılmış olmadı. Köyde kentte yerleşmiş, oralarda yaşayan ve ihmal edilmiş geniş kitlenin yönetime katılması ilkesinin uygulanabilmesinin yolu da kapatılmış oldu. Şimdi o kitlenin yetenekli çocukları kolaylıkla üniversitelere girip bitirebiliyorlar mı? Bu soruya evet diyemiyoruz. Başlıca engel de eğitimin paralı olması, eğitimde özelleştirme uygulaması.

1946'dan sonra işbaşına gelen hükümetler genelde Türkiye'yi küçük bir elit (seçme) zümre yönetsin, bu elit zümre de zenginler arasından seçilsin fikrinde, uygulamalar bu yönde. Bunu açıkça söylemiyorlar elbet ama yaptıkları uygulamalar o kapiya çıkıyor. Köy Enstitüleri Sistemi yürürlüğe konduğu için ilkokullarda, köy enstitülerinde, Yüksek Köy Enstitüsü'nde okuyabilmiş bizlere, oralarda okumasalar bile halkçı düşüncede olanlara düşen, yönetime katılma hakkının önündeki bütün engellerin kaldırılması için çalışma olmalı. Demirel gibi, Özal gibi devlet okullarında parasız okuyup da kendilerinden sonra gelenler için o yolları kapayanların safında olmamalıyız.

Seçmeler

Eyuboğlu şöyle diyor: "Halk şunu tutar, bunu tutmaz diyenler yok mu, en büyük halk düşmanları onlar arasından çıkar. Neden dersiniz, düşmanlık, başkasına yukarıdan bakmakla başlar. Halkın dostu kendi tuttuğunu halkın da tutacağına inanandır."

Eyuboğlu gibi dediniz mi, bizim aydınlarımız, yönetici aydınlarımız: "Bırak, diyorlar, halk bal gibi gericiliği tutuyor!" Tutmasına tutuyor ya, halk gericiliği seçerek mi tutuyor? Halk, geri bir ortamda yaşadığı, bu ortamdan başka bir ortamın varlığını denemediği, bilmediği, yani sadece geriliği yaşadığı, geriliği yaşamak zorunda bırakıldığı için, geriliği tutan gericiliğin yanında kalıyor. Devrimciliğin onun düzeni, onun yaşantısı olabilmesi için, devrimciliği kendi hayatında yaşaması, denemesi gerekli. Devrimcilikle daha iyi besleniyor mu, daha iyi giyinebiliyor mu, daha iyi yaşayabiliyor mu? Sorun bu. Bakalım öyle olunca, halk neyi seçecek? Sadece bizim kendi halksız düzenimizi seçmeye bırakılmış bir halka, kendi geri düzeni kalır. Halk biziz diyoruz ya, sorun burada iyice çelişiyor. Halkın dışında, halkın tepesinde duran halk olabilir mi? Geriliği halkla ve ileriliği kendi düzenine bırakacak, sonra da halk biziz diyeceksin. Halk sensen, milyonlar gibi yaşıyor musun? Yaşamıyorsun. Yaşamadığın için de, kendi düzenini halktan ayırıyorsun. Kendi düzenini halkın üzerinde, tepesinde tutuyorsun.

Haberler

■ Bültenimizin çıkmadığı yıllarda iki Genel Kurulumuz yapıldı. Bu Genel Kurullarda yönetime adları ve görevleri aşağıda belirtilmiştir.

30.04.2005 Tarihli Genel Kurul

Zeliha Kanalıcı	Başkan
Niyazi Altunya	Başkan Yardımcısı
Erdal Atıcı	Genel Sekreter
Nursel Ceylan	Sayman
K.Fügen Çetiner	Üye
Naci Tataroğlu	Üye
Nadir Gezer	Üye

Not: Niyazi Altunya işlerinin yoğunluğu nedeniyle yönetim kurulu üyeliğinden ayrılmıştır. Yerine yedek üye Nedim Şahhüseyinoğlu getirildi.

Denetim Kurulu Üyeleri

Dursun Kut	Başkan
Eyüp Yaşar	Üye
Hacı Angı	Üye

28.04.2007 Tarihli Genel Kurul

Erdal Atıcı	Başkan
Eyüp Yaşar	Başkan Yardımcısı
Esen Deniz Ertem	Genel Sekreter
Nursel Ceylan	Sayman
K.Fügen Çetiner	Üye
Ali Kınacı	Üye
Zeliha Kanalıcı	Üye

Denetim Kurulu Üyeleri

Müge Gülses	Başkan
Mustafa Aydoğan	Üye
İlhan Alkan	Üye

Not: Bu genel kurulda devamsızlıkların nedeniyle Musa Altıparmak ile H.Tahsin Yılmaz'ın üyelikleri düşürülmüş, Gül Coşkun, K.Fügen Çetiner, Esen Deniz Ertem, Doğan Gülmez, Ali Kınacı, Yıldız Kurtuluş yeni üyeliklere alınmıştır. Zeliha Kanalıcı'nın rahatsızlığı nedeniyle istifası sonucu yönetim kuruluna yedek üyelere Mutahhar Aksarı çağırılmıştır.

Uzun süredir rahatsız olan Yüksek Köy Enstitüleri 1947 yılı mezunu Çalıp Gündüz'ü 29.12.2007 günü Ankara'da yitirdik. Kendisi 1950 yıllarında Köy Enstitüleri dergisini çıkarmıştı.

Işıklar içinde yatsın.

■ Cumhuriyet, 19 Kasım 2007

Beypazarı ilçesi Karaşar beldesinde 2001 yılında açılan İsmail Hakkı Tonguç yatılı İlköğretim Bölge Okulu bu ders yılı başında kapatıldı. İleri sürülen gerekçe öğrenci bulunamaması ve personel kadrosu verilmeyişi

Demek ki dağılmış aile çocuğu, anne veya babası ya da her ikisi de ölmüş ailelerden geriye kalmış çocukların hepsi okullaşmış ne iyi. Okulun adından dolayı kapatılmış olabileceğini düşünmek istemiyoruz.

* * *

Dünya Bankası verilerine göre Türkiye'de nüfusun % 27'si yoksulluk seviyesinin altında yaşıyor. Bu bakımdan Cezayir, Sirilanka, Jamaika, Tunus'tan geriyiz. Nüfusun % 34'ü günde 1 dolardan az gelir elde ediyor. Bu bakımdan İran, Kırgızistan, Malezya, Fas, Makedonya gibi ülkelerden geriyiz.

Çocukların ilkokuldan mezun olma oranı 2004'te % 88. Bu açıdan Tunus, Tacikistan, Kenya, Romanya, Makedonya, Moğolistan, Kuveyt gibi ülkelerden geriyiz.

Doğum sırasında Türkiye'de yüz bin doğumdan yetmişinde anne ölüyor. Bu oran Arnavutluk, Ürdün, Romanya, Türkmenistan'dan daha yüksek.

■ Cumhuriyet, 31 Aralık 2007 Mustafa Balbay

İmam Hatip Liselerinde öğrenci başına 170 YTL ayrılırken, diğer liselerde öğrenci başına 28 YTL düşürülmüş.

Ali İhsan Güvenç öğretmeni yitirdik, 29 Ekim 1925 günlü doğumlu, Çifteler Köy Enstitüsü ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü mezunu. Ali İhsan Güvenç 14 Aralık 2007 tarihinde yitirdik, Öğretmenimiz Köy Enstitüleri Çağdaş Eğitim Vakfı Kurucularındandır. 3 dönem (3 yıl) Vakfın yönetiminde başkan yardımcılığı yapmıştır.

Işıklar içinde yatsın.

Etkinliklerimiz

■ Vakfımız 27 Ekim 2007 Cumartesi günü Mithatpaşa Caddesi 62/ 21 YENİŞEHİR- ANKARA adresindeki yeni yerimize taşındıktan sonra çalışmalarına başladı.

■ İlk olarak Kurucumuz ve Onursal Başkanımız Ferit Oğuz Bayır'ı 5 Kasım 2007 günü bir açikoturumla andık. Açikoturumu Mehmet Baklaci yönetti. Konuşmacılar: Prof. Dr. Özlem Yılmaz, Dr. Ali Nejat Ölçen ve Nursel Ceylan'dı.

■ "10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü nedeniyle" 8 Aralık 2007 tarihinde "Eğitim Hakkı" başlıklı bir açikoturum yaptık. Açikoturumu Vakıf Başkanı Erdal Atıcı yönetti. Konuşmacılar Dr. Niyazi Altunya ve Sosyolog Murat Kaymak'tı.

■ 12 Ocak 2008 "Cumhuriyet Aydınlanmasını Yaratanlar" başlığıyla Cumhuriyetin Devrimci Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati ve Sabahattin Eyuboğlu'nu bir açikoturumla andık. Açikoturumu Vakıf Yönetim Kurulu Üyemiz Ali Kınacı Yönetti. Konuşmacılardan Prof. Dr. Cahit Kavcar; Mustafa Necati'yi, Şair- Yazar Günay Güner de Sabahattin Eyuboğlu'nu anlattı. Sabahattin Eyuboğlu'nun Hasan oğlan Yüksek Köy Enstitüsünden öğrencisi Talip Apaydın o günlere ilişkin anılarını anlattı.

■ 25 Ocak 2008 tarihinde "Uğur Mumcu'yu Anma Adalet ve Demokrasi Haftası" etkinlikleri içinde Eğitim- Der'le ortaklaşa "Eğitimin Üç Temel Çıkmazı" başlıklı bir açikoturum düzenledik. Açikoturumu Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı yönetti. Konuşmacılardan Prof. Dr. Kasım Karakütük; Kadrolaşmayı, Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak Eğitimde şiddeti, Dr. Nuray Ertürk Keskin de eğitimde özelleştirmeyi anlattı.

■ 27 Ocak 2008 ADD Çayyolu Temsilciliği Talip Apaydın'ı konuk etti. Apaydın konuklara Köy Enstitülerinde eğitimi anlattı...

■ 2 Şubat 2008 günü Estitü Müdürlerinden Nazif Evren Vakıf merkezinde anıldı. Konuşmacılar Abdullah Özkucur, Ahmet Özer, Ergun Evren, Osman Bolulu

Önümüzdeki Günlerde Yapacağımız Etkinliklerimiz

■ 6 Şubat 2008 Çarşamba günü saat 18:00'da DSP Çankaya İlçe Başkanlığı "Çarşamba Söyleşileri" adı altında düzenlediği toplantılarda Osman Bolulu "Köy Enstitüleri ve Demokrasi" başlıklı bir konferans verecek...

■ 23 Şubat 2008 Hasan Ali Yücel'i bir açikoturumla anacağız. Açık oturumun sunuş konuşmalarını Vakıf Başkanı Erdal Atıcı, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekan Yard. Yrd. Doç. Dr. Cem Babadoğan ve Hasan Ali Yücel'in kızı Canan Yücel Eronat yapacak. Açık oturumda Yrd. Doç. Dr. Haluk Erdem, Mustafa Aydoğan ve Dr. İlknur Türkkkan konuşacaklardır.

■ 1 Mart 2008 Cumartesi günü Saat: 13: 30'da Ali Dündar "3 Mart 1924 Öğretim Birliği Yasası" başlıklı bir konferans verecek...

■ 8 Mart 2008 Cumartesi günü Saat: 13: 30'da Dünya Emekçi Kadınlar Günü açikoturumla anılacak. Açikoturumu Vakıf Saymanımız Nursel Ceylan yönetecek, konuşmacılar; Emel Sungur ve Prof. Dr. Ayşe Baysal olacak...

■ 15 Mart 2008 Cumartesi günü Saat: 13: 30'da "Öğretmen Okullarının Açılışının 160. yıldönümü nedeniyle bir açikoturum düzenleyeceğiz. Açikoturumu; Vakıf Yönetim Kurulu Üyemiz Eyüp Yaşar yönetecek, konuşmacılar Mustafa Gazalci, Doğan Gülmez ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir.

Neler Okuyalım?

■ Nursel Ceylan

Yalnız Kalanlar:

“Üretim İçinde Demokratik Eğitim’den Dönüşün Öyküsü”

Fethi Esendal

Memleket Yayınları Ekim/1983, Ankara

Yazar 1944-1949 yılları arasında Çifteler Köy Enstitüsünde okumuş. İlk yıllar özgün köy enstitüsü yıllarını, son iki yıl yozlaştırma dönemini yaşamış.

Kitap on iki sayfalık başlangıç döneminde bu kitabı yazmaya ve bu konuyu seçmeye neden gereksinim duyduğunu, bu arada öğrenciliği ve öğretmenliği sürecinde ülkedeki değişimleri de anlatarak bizi zaman tüneline götürüyor.

Sonra okula geldiği ilk günden başlayarak mezun olduğu güne kadarki süreçte demokratik olan ve olmayan eğitimi yaşadıklarıyla örnekendirerek anlatıyor.

“Başkalarına anlatacak kadar değerli bir şeyiniz var mı?” diyor Sartre. Fethi Esendal’ın var ve iyi iki yazmış.

Sürece baktığınızda zaman tüneline mi, korku filmine mi siniz? Anlatması zor. Kitapta anlatılanlar 1949 yılına kadarki yaşadıkları. Farklı amaç, ilke ve yönetmeliklerle enstitüde okumaya başlıyor. Öğreniminin son iki yılında artık her şey değişmiş, köy enstitüsü kapatılma sürecine girmiş. Çocuk gözüyle o günlerde düşündüklerini tüm açıklık ve sadeliğiyle anlatırken anlamaya, kavramaya çalışıyor. Demokratikleşme sözcüğünün ağızdan düşmediği o günlerde, demokratikleşme nasıl bir şey, yaşama nasıl geçirilir, hangi uygulamalarla yerleştirilebilir sorularına yaşamından verdiği örneklerle yanıt bulabilirsiniz. Diğer taraftan üretmeyi, özgüveni, demokratik olmayı okulda öğrenmiş, köy lideri olarak yetiştirilmiş, bunu ülkesine yaymayı düşünen köy enstitülü genç beyinlerin en yakın çevresinde, ailesinde yaşadıklarıyla gerçeklerin yüzlerine tokat gibi vurulmasını, dış dünya gerçeğine uyumsuzlukları mücadeleleri, acılı ama onurlu yaşamlarının sonuçta yalnızlıklarının sebeplerini de görüyoruz. Öylesi bir eğitimden kapanılış ve bugünlere gelişin öyküsünü okuyacaksınız.

■ Taki Erdoğan

Canlandırılacak Köy Yolunda

Şerif Tekben

2. Basım Ankara/2007 Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Tanıtım Dizisi No. 19

Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü olan Şerif Tekben’in bu kitabının ilk basımı 1946’da enstitünün kendi matbaasında yapılmış. Akçadağ, köy enstitülerinde basım evini ilk kuranlardan biri.

Şerif Tekben 31 Mart 1941’e 6 Ekim 1946’ya kadar 14 ay askerliğinin dışında enstitünün müdürü. Daha önce, Gazi Eğitim Enstitüsü pedagoji bölümüne girmeden sekiz yıl köy öğretmenliği yapmış. Bu sırada anlamış ki köy koşullarına göre yetişmeyen öğretmenler köylerde başarılı olamazlar, o günlerde uygulanan eğitim öğretim sistemiyle çağ yakalanamaz. Kitabın başlarında bu anlatılıyor. Sonrası hep Akçadağ Köy Enstitüsü ve genel olarak köy enstitüleriyle, köy sorunlarıyla ilgili.

Kendi anlatımları dışında Tonguç’un kitaplarından alıntılar yapılarak, öğrenci anılarına yer verilerek, pek net olmayan resimler de konarak kendisi ve yaptıkları desteklenmiş. Olaylar bölümünü okurken kara kara düşünüyoruz.

Kitaptan öğreniyoruz ki Şerif Tekben’in ayrılışına kadar Akçadağ Köy Enstitüsünden 394 öğretmen, 898 eğitimci, 63 sağlık memuru yetişmiş. 1937’de 80 köyde okul varken 1946’da bu sayı 342’ye çıkmış. On köye bir sağlık memuru düşünürsek 630 köyde yaşayanlar sağlıkta ilk kademeye kavuşmuş oluyorlar. Bu başarıları sağlayan müdüre sonra ne mi olmuş? Sürülmüş.

Kitabın yaşanmış olaylarla süslenmiş olması hem okumayı sıkıcılıktan kurtarıyor hem düşündürüyor. Bunlardan üçünü aktarıyoruz.

“Viranşehirden Urfa’ya gidiyoruz. Bir köy ağası bize yoldaşlık ediyor. Bir aralık ağa ucu bucağı olmayan ovanın üzerine serpilmiş köyleri göstererek bunların on beşi benimdir” dedi. Evet bu köyler toprağı ile, damlarıyla ve bütün insanlarıyla bu ağanın malıdır.

***

Öğretmen köyde bulaşıcı olması muhtemel bir hastalıkla karşılaşmıştır. Bundan ilgili daireyi haberdar eder. Öğretmene çıkışılır: “Sen kendi işine bak. Vazifenin dışına çıkma.”

***

“Sandalye sahibi bir adam şöyle konuştu: Otuz bin köylü çocuğu yetişiyor. Bunların her biri bir köye gidecek ve bugünkü otuz bin yüz bin ve milyonlara varacak. Bu işin sonu ne olacak?”

Okumanızı öneririz.

Bizde Bulunmayan Kitaplar

İlgili Arkadaşlarımıza

Köy Enstitüleri ile ilgili tüm kaynakları Vakfımızda buldurmak ve üzerinde çalışmak isteyenlerin yararlanmasına sunmak istiyoruz. Aşağıda yazılı kitapların kaynaklar listemizde adları yazılı ama mevcudu yok. Bunları ellerinde bulduranlardan ricamız var:

1-Vakfımıza bağışta bulunabilirler

2-Fotokopi ile çoğaltıp Vakfa bağışta bulunabilirler

3-Vakıfça fotokopisi çekilerek aslı iade edilmek üzere Vakfımıza gönderebilirler

Kitaplığımızda Köy Enstitüleri ile ilgili kitaplar ve Köy Enstitüsü mezunlarının yazdığı kitaplar olmak üzere iki bölüm bulunmaktadır. Böyle kitaplar bize gönderilmezse haberimiz olmayabiliyor. İkinci ricamız olarak kitaplardan hiç olmazsa birer tanesinin Vakfa gönderilmesidir. Bazı yazar arkadaşlarımız bağış yapanlara armağan edilmek üzere uygun gördükleri sayıda kitaplarının Vakfımıza bağışlamaktadır. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

- 1- Ağanoğlu, Halit. Köy Enstitüleri Yolunda. İstanbul:A.Sait Basımevi, 1949
- 2- Akalın, Bedri. Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu.. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi. 1945
- 3- Akıncı, Fehim. Köy Enstitülerinin Kuruluş Nedenleri, Çalışma İlkeleri ve Anılar. Ankara. 1974
- 4- Apaydın, Talip. Köy Enstitüsü Yılları (Karanlığın Kuvveti) İstanbul. Ararat. Yayınları. 1967
- 5- Arayıcı, Ali, Prof. Dr. Kırsal Kesimde Eğitim»Kuruluşununun 50.Yıldönümünde Çeşitli Yönleriyle Köy Enstitüleri. Paris, 1989
- 6- Avşargil, Tufan Doğan. Geç Yazılmış Anılar. Ankara. Tekişik Yayıncılık A.Ş. 1999
- 7- Balkır, S.Edip. Eski Bir Öğretmenini Anıları. İstanbul.
- 8- Balkır, S.Edip. Eğitim ve Köycülüğümüzde İki Anıt, H.A11 Yücel, Hakkı Tonguç. İstanbul. An Kitapevi, 1969
- 9- Balkır, S.Edip. Yeni Hızla Köye Doğru. İstanbul, Ülkü Basımevi, 1939
- 10- Başaran, Mehmet. Yasaklı İstanbul. Çağdaş Yayınları, 1987
- 11- Başaran, Mehmet. Mehmetçik Mehmet. İstanbul, Milliyet Yayınları, 1990
- 12- Başaran, Mehmet. Sabahatin Eyüboğlu ve Köy Enstitüleri. İstanbul. Başaran Matbaası, 1990
- 13- Başaran, Mehmet. Sis Dağının Başında Borana Bak Borana. İstanbul, Cem Yayınları, 1990
- 14- Başaran, Mehmet. Kuşatılmış Yaşam, Günaydın Aşk. İstanbul, Cumhuriyet Kitapları, 2006
- 15- Baykurt, Fakir. Şamar Oğlanları. Ankara Bilgi Yayınevi 1976
- 16- Baykurt, Fakir. Unutulmaz Köy Enstitüleri. Duisburg, 1997
- 17- Bayrak, Mehmet. Köy Enstitülü Yazarlar, Ozanlar. Ankara Doruk Matbaası. 1985
- 18- Bozkurt, Birgül. Öğretmen Cumhuriyet ve Kurumları. Yüksek Lisans Tezi. Mersin, 2001
- 19- Bulut, Bergüzar. Köy Enstitülerinde Demokratik Eğitim. 1990
- 20- Cengiz, Mehmet Ali. Akçadağ Köy Enstitüsü. Malatya, Yeni Malatya Gazetesi Ofset Tesisleri
- 21- Çardak, Muttalıp. Karanlıktan Aydınlığa Doğru. İstanbul, Kültür Matbaası, 1990
- 22- Demir, Mustafa. Köy Enstitüleri ve Solculuk. İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1959
- 23- Ekinci, Necdet. Sanayileşme ve Ulusallaşma Sürecinde Toprak Reformundan Köy Enstitülerine. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997
- 24- Engin, Nuretin. Arifiye Öğretmen Okulu
- 25- Ergin, Harun. Köy Eğitimcileri Kanunu. İstanbul, İşıl Basımevi, 1947
- 26- Erginöz, O.Necati. Köy Eğitiminde Yaşanmış Realiteler. Bursa, Yeni Basımevi, 1943
- 27- Eyüpoğlu, Sabahattin. Mavi ve Kara. İstanbul, Çan Yayınları. 1973
- 28- Foça Belediyesi, TMMOB Zir.Müh.Odası İzmir Şb. Köy Enstitüleri ve İş Eğitimi İzmir, Üniversiteler Ofset, 1995
- 29- Gedikoğlu, Şevket. Niçin Eğitim Kursları ve Köy Enstitüleri. Ankara, İdeal Matbaası, 1949
- 30- Hacaloğlu, Yücel. Neden Köy Enstitüleri Değil. İstanbul. Toprak Yayınevi, 1962
- 31- Kolçak, Sabri. İlköğretimin Temel Davaları. İstanbul, Kanaat Kitapevi. 1947
- 32- Köklügiller, Ahmet. Tonguç Baba. İstanbul. Köyün Çocuğu Yayınevi, 1981
- 33- Kurt, Hacı. Türkiye'de Köy-Kent Çelişkisi. Ankara, Siyasal Kitapevi. 2003
- 34- Kurul, (Ş. Tekben) Köy Enstitüleri Defteri. İstanbul, 1974
- 35- Kurul, Köy Enstitüleri ve Koç Federasyonu İcüzleri. Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1996
- 36- Madaralı, Fikret. Tonguç Işığı. İstanbul. Yaylıcak Matbaası, 1981
- 37- Öner, Kenan. Öner ve Yücel Davası. İstanbul, 1947
- 38- Özkucur, Abdullah. Öğretmen Olacağım. İstanbul, Özyürek Basımevi. 1983
- 39- Özkucur, Abdullah. Köy Enstitüleri Destanı. Ankara,
- 40- Silifke ADD. Taşelinden Köy Enstitülerine. Derleyen: Yüksel Bütün
- 41- Sunucu. İ. Yılmaz. Menderesin Develeri. İzmir Sunucu Yayınları. 1990
- 42- Tekben. Şerif. Neden Köy Enstitüleri. İstanbul. Gençlik Yayınevi. 1962
- 43- Yağmur, Mahmut. Sancılı Çağ
- 44- Yalçın, Osman. Bir Eğitimcinin Anıları. İstanbul. Yaba Basımevi. 1983
- 45- Yücel, Hasan Ali. Davam. Ankara Ulus Basımevi. 1947
- 46- Yücel, Hasan Ali. Davam ve Sonuçları

Yarışma

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı aşağıdaki konu ve koşullarda eğitim fakülteleri lisans ve lisansüstü öğrencileri arasında bir inceleme yarışması düzenlemiştir.

KONULAR

1. Eğitim Hakkının Yaygınlaştırılması
2. Yoksul Çocukların Eğitim Hakkı
3. Eğitimde Özelleştirme
4. Öğretmen yetiştirilmesi

KOŞULLAR

1. Bir kişi yalnız bir konuda yarışmaya katılabilir.
2. Katılım grup çalışması şeklinde olabilir.
3. Çalışmalar en çok 50 sayfa olabilir.
4. Çalışmalar 5 kopya olarak ve en geç 20 Mart 2008'de Vakıfta olacak şekilde gönderilmelidir. Postada gecikmeler dikkate alınmaz.
5. Seçici Kurul 22 Mart 2008'de Vakıfta ilan edilecektir.
6. Ödül Töreni 17 Nisan kutlamaları sırasında yapılacaktır.

ÖDÜLLER

1. Birinciye: 1000 YTL
2. İkinciye: 500 YTL
3. Üçüncüye: 250 YTL'dir.

Beğenilen yedi yazıya Vakıf kitaplarından beş kitaplık takım.

NOTLAR:

1. Çalışmalara isim yerine beş rakamlı bir rumuz yazılacaktır. Aynı rumuz, içinde açık adresler ve telefonlar yazılı kapalı zarfın üzerine de yazılacaktır.
2. Ödül kazanan ve beğenilen yazılar Vakıfça kitaplaştırılabilir. Bunun için ayrıca ücret ödenmez.

Adres: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı

Mithatpaşa Cad. 62/21 YENİŞEHİR- ANKARA
Saat 13:00'dan sonra Tel: 0 312 425 24 68-419 36 34

Yitirdiklerimiz

■ Son üç yılda yitirdiklerimiz;

Mehmet Baygıner	Hasanoğlu K.E.	04.03.2005
Mualla Can	Savaştepe K.E.	29.03.2005
Akif Yavuz	Kızıllı K.E.	18.04.2005
Kemal Şahin	Aksu K.E.	05.05.2005
Mestan Yapıcı	Y.Köy Enstitüsü	23.07.2005
Bekir Özcan	Gönen K.E.	08.10.2005
Dr. İhsan Erol	Aksu K.E.	02.11.2005
Necip Yapıcı	Kızıllı K.E.	06.12.2005
M. Emin Tekin	Savaştepe K.E.	28.01.2006
Ramazan Şirin	İvriz K.E.	05.03.2006
Haşim Kamar	Y.Köy Enstitüsü	13.11.2006
Mustafa Tınaz	Cınavur K.E.	24.09.2007
Fikret Öztürk	Pulur K.E.	14.10.2007
Bekir Hürşit	Pazarönen K.E.	20.10.2007
Durdu Kızıltepe	Düziçi K.E.	19.11.2007
Sırrı Gür	Pamukpınar K.E.	21.11.2007
Mehmet Özkan	Akpınar K.E.	24.11.2007
A. İhsan Güvenç	Y.Köy Enstitüsü	14.12.2007
Yılmaz Elmas	Akpınar K.E.	26.12.2007
Galip Güler	Yüksek K.E.	29.12.2007
Hamdi Akçaoğlu	????? K.E.	22.01.2008

Not: Unutulanların, yeni yitirilerin Vakfımıza bildirilmesini rica ederiz.

Bize Gelenler

■ Konuları Köy Enstitüleri ile ilgili veya yazarları Köy Enstitülü ilgili olanlar

1. Köy Eğitim Sistemi, Köy Enstitüleri Mustafa Aydoğan
2. Kuşatılan Cumhuriyet Eğitimi Mustafa Gazalçı
3. Bir İleri Beş Geri Muharrem İnce
4. Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş Rona Aybay-Ümit Altaş
5. Akçadağ Köy Enstitüsü ve Şerif Tekben H.Nedim Şahhüseyinoğlu
6. Sansür H.Nedim Şahhüseyinoğlu
7. Bozuk Düzendeki Yaşam H.Nedim Şahhüseyinoğlu
8. Son Kervancının Oğlu Hamza İnanç
9. Sefure Musa Uysal
10. Ortacalı Yıllar Erdal Atıcı
11. Gönen Köy Enstitüsü Gerçek Düşünce Eğitimi Hüseyin Akbaş
12. Hasan Ali Yücel Alev Coşkun
13. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi İ.Ethem Başaran
14. Savaştepe Köy Enstitülü Yıllar Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Balıkesir Şubesi
15. Adabelen Işığı Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği. (Prof. Dr. Kemal Kocabaş) Niyazi Altunya
16. Gazi Eğitim Enstitüsü Niyazi Altunya
17. Okullarda Öğretim Sorunları Cavit Binbaşıoğlu
18. Türkiye'de Eğitim Bilimleri Bir Bilanço Denemesi Prof. Dr. Muhsin Hesapçioğlu
19. Yeni Rubailer Recep Bulut
20. Güz Toplamı Recep Bulut
21. Öğretmen Benisa (2 Cilt) Huriye Saraç
22. Mustafa Kemal'in Köy Enstitüleri Mehmet Tüfekçi
23. Yaşamdan Yarınlara Kadim Serinözü
24. İmece Bibliyografyası H.Altunya
25. Bir Köy Öğretmeninin Anıları Kemal Güngör
26. Türkçesi Varken Ali Dündar
27. Kemalist Devrim İdeolojisi E.Türk Eliçin
28. Köy Enstitüleri Işığında Derya Göymen
29. Köy Enstitüleri Tiyatro Oyunu Cemalettin E. Karagülle
30. Köy Enstitülerinin Öncesi ve Sonrası Özdemir Sarman
31. Türk Eğitim Tarihinde Köye Dönük Çabalar ve Toplum Kalkınması Açısından Köy Enstitüleri Deneyi Mutlu Aydın

Şiir

■ Orhan Veli

Kuyruklu Şiir

Uyuşamayız, yollarımız ayrı;
Sen cigercinin kedisi, ben sokak kedisi;
Senin yiyeceğin kalaylı kaptā;
Benimki aslan ağzında;
Sen aşk rüyası görürsün, ben kemik.

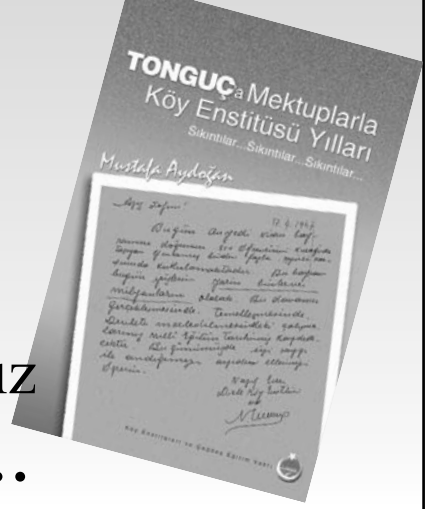
Ama seninki de kolay değil, kardeşim
Kolay değil hani
Böyle kuyruk sallamak Tanrının günü.

■ Yunus Emre

Adımız miskindir bizim
Düşmanımız kindir bizim
Biz kimseye kin tutmayız
Kamu âlem birdir bize.

TONGUÇ'a Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları

Sıkıntılar... Sıkıntılar... Sıkıntılar...

20.
kitabımız
çıktı!..

Yayın Adı	Köy Enstitüsü
Yayın Türü	Yaygın Süreli Yayın
Yayın Şekli	2 Aylık - Türkçe
Yayın Sahibi	Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına Erdal ATICI
Yayın Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Ali KINACI
Yayın İdare Adresi	Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
E-Mail	koyenstituleri@gmail.com

KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenişehir / ANKARA

Tel&Faks: 0312 425 24 68 - 419 36 34